

DOI: 10.46340/eujem.2023.9.3.2

Ilona Mishchenko, PhD in Law

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5373-5057>

National University "Odesa Law Academy", Ukraine

CERTAIN ASPECTS OF PROTECTION OF ECONOMIC INTERESTS OF UKRAINE AND THE EU IN GLOBAL TRADE

Ілона Міщенко, к.ю.н.

Національний університет "Одеська юридична академія"

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ ТА ЄС У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ

The article is dedicated to the issues of protecting the economic interests of the Member States of the European Union and Ukraine and their economic operators in international trade. On the basis of particular examples of unlawful application of the import licensing procedure, the author proves that many countries, which are members of the World Trade Organisation (WTO), violate the basic principles of international trade enshrined in the WTO agreements and other international documents. In particular, the author focuses on countries such as Turkiye, India, Malaysia, Argentina and Brazil, which are abusing their right to introduce non-automatic licensing systems. The author analyses the European experience with the legal regulation of the procedure for the protection of the rights and legitimate interests of the Member States of the European Union and separate economic operators. The author compares the mechanism of such protection in both legal jurisdictions. The author reveals the problem of the lack of an adequate mechanism for such protection in Ukraine. This is due to the inadequacy of the relevant national legal framework. In particular, the author stresses the need for a detailed regulation of the behaviour of Ukrainian business entities in the event of inability to exercise their economic rights and interests in a particular country or in the event of significant obstacles in this regard. It is also suggested that the public administration body responsible for such protection should be clearly defined. In the author's opinion, such a body should be the Ministry of Economy of Ukraine, as it already has certain powers in this area. A procedure for communication between this authority and those in need of protection and for further cooperation should be established in Ukrainian legislation.

Keywords: economic interests, protecting the economic interests, licensing, WTO, WTO agreements.

Міжнародна торгівля, як власне, будь-який інший вид діяльності здійснюється за своїми правилами та в межах відповідних рамок. Ці правила та рамки встановлюються як внутрішнім законодавством залучених країн, так і міжнародними домовленостями, число яких останнім часом невпинно зростає. Якщо дотримання всіма суб'єктами положень внутрішнього законодавства – це передусім задача компетентних, в тому числі правоохоронних та судових, органів відповідної держави, то з виконанням зобов'язань, які випливають з міжнародних (багато- чи двосторонніх) угод, не все так просто.

Збройна агресія Російської Федерації проти України, яка триває вже майже півтора роки, упевнено демонструє, що на порушення окремими державними міжнародно-правових норм світ, в перше чергу в особі тих міжнародних інституцій, які створені для недопущення подібних ситуацій, не може реагувати адекватно, оскільки не має важелів впливу подібних тим, які має кожна держава у своєму внутрішньому правовому арсеналі. І в принципі така ситуація спостерігається не лише

щодо безпекових міжнародних домовленостей, а також стосовно численних торговельних угод, особливо багатосторонніх.

Розглянемо такі ситуації в контексті застосування країнами нетарифних обмежень у зовнішній торгівлі. Застосування нетарифних обмежень щодо імпорту є досить складним питанням, оскільки, з одного боку, певною мірою йде врозрід з основоположними принципами Світової організації торгівлі (далі – СОТ) щодо спрощення міжнародної торгівлі, з іншого боку, є вимушеним заходом, спрямованим на забезпечення та захист певних інтересів у державі. Основна проблема полягає у тому, як досягти балансу зовнішніх зобов'язань країн та внутрішніх інтересів, як не перейти межу дозволеного. Адже міжнародні зобов'язання в цьому контексті доволі розпливчасті, їх дотримання базуються на подекуди суб'єктивному та оціночному підході.

Не дивлячись на доволі негативне ставлення з боку СОТ до кількісних обмежень у міжнародній торгівлі, зокрема до ліцензування імпорту, чимало країн-членів СОТ застосовують такі заходи до широкого спектру товарів. Угода про процедури ліцензування імпорту (далі – Угода), яка є додатком до Угоди про створення СОТ, покликана упорядкувати та структурувати застосування таких заходів. Обмежувальна сутність таких заходів полягає у тому, що імпортер має здійснити додаткові, не властиві зазвичай дії, виконати певні вимоги, яких немає, якщо товар не підпадає під дію режиму ліцензування.

Відповідно до цього документу розрізняють автоматичне та неавтоматичне ліцензування імпорту. Автоматичне ліцензування визначається як вид ліцензування імпорту, при якому схвалення заявки на отримання ліцензії надається у всіх випадках, тобто автоматично. Такий вид ліцензування імпорту здебільшого спрямований на збір статистичних даних, моніторинг імпорту та його географії, однак не його регулювання. Іншими словами, він не впливає на обсяги імпорту, а обмежувальний характер може проявлятися хіба що у процедурі, яка в порівнянні з неліцензованим імпортом дещо складніша (необхідність подання додаткових документів чи відомостей, тощо).

Неавтоматичне ліцензування імпорту визначається як вид ліцензування, що не підпадає під визначення автоматичного ліцензування. Іншими словами, рішення про надання або ненадання ліцензії приймається в кожному окремому випадку, виходячи з обставин. Важливим зауваженням є те, що неавтоматичне ліцензування не повинно мати обмежувального впливу на імпорт, спотворювати торгівлю, на додаток до того впливу, що виникає в результаті накладення обмеження. Процедури неавтоматичного ліцензування за сферою застосування й тривалістю повинні відповідати меті, для якої вони запроваджені, і в адміністративному плані не повинні бути більш обтяжливими, ніж це є абсолютно необхідним для прийняття заходу¹.

Разом із тим прикладів застосування імпортерських ліцензій з підстав та з обґрунтуваннями, які не відповідають наведеним вище положенням Угоди, більше, ніж достатньо. Угода прямо вимагає від країн чіткого, зрозумілого механізму застосування ліцензій, який має бути оприлюднений та доведений до відома зацікавлених осіб. Натомість брак інформації щодо порядку та умов ліцензування, необізнаність імпортерів через незрозумілі механізми такого ліцензування, непрозорість політики держав щодо адміністрування імпортерських квот, подекуди дискримінаційні прояви залишаються основними проблемами у цьому зв'язку. Про це свідчать нижченаведені приклади.

Туреччина запровадила процедуру ліцензування імпорту замороженої, а також свіжої та охолодженої яловичини. Водночас вона надала Європейському Союзу (далі – ЄС) право на щорічну квоту. Однак через непрозоре адміністрування імпортерських квот економічні оператори ЄС не можуть використати свої можливості. Зокрема, квоти на яловичину не були відкриті і не могли використовуватися на регулярній основі, що суперечить принципам СОТ, передбаченим Угодою між ЄС та Туреччиною про торгівлю сільськогосподарською продукцією². Наразі до Туреччини можна імпортувати лише племінну та відгодівельну худобу.

Іншим прикладом турецького неавтоматичного режиму ліцензування імпорту є вимога отримувати ліцензію на імпорт певних товарів, якщо їхня ціна нижча за порогову вартість одиниці

¹ Угода про процедури ліцензування імпорту, 1994 (Світова Організація Торгівлі). Офіційний сайт Верховної Ради України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_014#n7> (2023, травень, 30).

² Access2Markets (2023). *Trade barriers. Import restriction of live bovine, semen and beef* <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=10780&sps=false> (2023, травень, 30).

товару, встановлену владою у своїх комюніке. У таких випадках імпортер повинен подати заявку на отримання ліцензії на нагляд до Міністерства торгівлі Туреччини. Заявка повинна містити інформацію про імпортера, експортера, виробника та інформацію про імпортований продукт. Необхідно також надати додаткові документи, такі як оригінал або нотаріально завірнену копію списку уповноважених на підпис декларанта, копії інвойсу-проформи або комерційного інвойсу¹. На практиці це означає необхідність витребування від експортера великої кількості документів, у тому числі тих, що містять комерційну таємницю. Насправді отримати такі документи практично неможливо. Для того, щоб ввезти ці товари на турецьку територію, імпортери повинні декларувати ціну за одиницю товару, встановлену в комюніке, замість митної вартості, яка базується на реальній вартості угоди.

Такі заходи з боку Туреччини виходять за межі звичних нетарифних обмежень, зокрема кількісних обмежень, і скоріше є спробою обійти статтю VII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ), яка встановлює принципи здійснення митної оцінки товарів, зокрема на основі дійсної вартості імпортованого товару. Сутність неавтоматичного ліцензування імпорту полягає у тому, що увезення визначених товарів у країну може мати місце лише у тому разі, якщо імпортер виконає певні умови, або товар відповідатиме встановленим вимогам. У цьому випадку вимога стосується ціни товару, його митної вартості, для визначення та контролю правильності такого визначення є свої розроблені механізми. З цими механізмами погодилася переважна більшість країн світу, принаймні всі члени СОТ, тож встановлення додаткових, зокрема адміністративних, засобів протидії заниженню митної вартості видається, як мінімум недоцільним. Турецька влада обґрунтовує цей захід необхідністю запобігти дешевому експорту з третіх країн (переважно з Азії). Однак у кінцевому рахунку такі заходи призводять до суттєвих переplat податків, зокрема ПДВ.

Індія запровадила імпортні ліцензії щодо нових шин для легкових авто, вантажівок, автобусів та мотоциклів у червні 2020 року, обґрунтовуючи цей захід необхідністю популяризувати продукцію вітчизняних виробників шин серед споживачів на період кризи, викликаной наслідками пандемії Covid-19. Насправді причина запровадження цих обмежень доволі дивна. Пандемія внесла суттєві зміни у функціонування багатьох галузей промисловості без перебільшення в усіх країнах світу. Якщо обмежувальні заходи відбувалися б в усіх чи хоча б у значній частині країн світу, колапсу у міжнародній торгівлі навряд чи можна було б уникнути. Разом із тим, індійська влада не оприлюднила процедуру отримання ліцензій у повному обсязі, натомість вимагаючи від аплікантів додаткові відомості, не згадані в опублікованій частині процедури. Це у свою чергу схоже на штучне використання ситуації для вирішення внутрішніх проблем за чужий рахунок. У зв'язку з відсутністю чіткого розуміння того, що треба зробити для отримання ліцензії ситуація з імпортом цих товарів у Індію є вкрай непередбачуваною. Кілька разів були спроби вирішити цю проблему на найвищому міжнародному рівні. Однак позитивного рішення в напрямку збільшення прозорості політики ліцензування наразі поки не знайдено².

Малайзія запровадила нестандартну обмежувальну систему ліцензування імпорту «Схвалені дозволи» щодо автомобілів (код товару за Гармонізованою Системою 8703). Вона зводиться до існування двох типів таких дозволів. Перший являє собою франшизу «Схвалені дозволи», що надається безкоштовно власникам франшиз автомобільних брендів, зареєстрованих у Міністерстві міжнародної торгівлі та промисловості. Другий – відкритий «Схвалені дозволи», який продається іншим імпортерам за ціною близько 2200 євро за дозвіл на імпорт автомобілів будь-якої марки для продажу в Малайзії. Такий підхід, на думку малайзійських фахівців, має спонукати постачальників до співробітництва з авторизованими малайзійськими трейдерами. Вважаємо, що запроваджений у Малайзії режим ліцензування побудований на дискримінаційних засадах. Імпортери повинні мати рівний доступ до ринку, а не купувати його у державі³.

¹ Access2Markets (2023). *Trade barriers. Import Surveillance Regime*
<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=11226&sps=false>
(2023, травень, 30).

² Access2Markets (2023). *Trade barriers. Licencing scheme for importing tyres*
<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?isSps=false&barrier_id=16143>
(2023, травень, 30).

³ Access2Markets (2023). *Trade barriers. Automotives: restrictive import licensing system of "Approved Permits" (APs)*
<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?isSps=false&barrier_id=11843>
(2023, травень, 30).

Бразилія встановила режим ліцензування щодо промислової целюлози (код товару за Гармонізованою Системою 3912), яка використовується при виробництві друкарських фарб, лаків для дерева або лаків для нігтів. Причиною таких заходів є міркування безпеки, адже целюлоза може використовуватися і для виробництва вибухівки, хоча вона має дещо інший склад та властивості. Целюлоза для військових цілей імпортується лише спеціальними імпортерами-виробниками товарів військового призначення в дуже обмежених випадках на підставі дозволу Президента. Однак це дуже ускладнює життя імпортерів целюлози для мирних цілей, які фактично позбавлені можливості здійснювати імпорт¹.

3 жовтня 2022 року в Аргентині діє новий перелік товарів, що підлягають неавтоматичному ліцензуванню імпорту, до якого було додано 2 611 тарифних позицій. Таким чином, загальна кількість охоплених тарифних позицій досягла 4 192 (40% від загальної Спільної номенклатури МЕРКОСУР), що більш ніж удвічі перевищує список, чинний з серпня 2022 року. Зокрема, серед категорій товарів, на які поширюється дія неавтоматичних імпортерських ліцензій, представлені: метало-механічні основні засоби та напівфабрикати; текстильні матеріали; електричні та електронні основні засоби та напівфабрикати; одяг та одяг; паперова та друківана продукція, газети, фотографії та інше; вимірювальне, випробувальне та контрольне обладнання; комп'ютерна техніка та приладдя; механічні та електричні побутові прилади; транспортні засоби; меблі та їх складові частини; автозапчастини².

Це країна-рекордсмен за кількістю товарів, що підпадають під ліцензування. Це, очевидно, спричиняє додаткові складнощі для імпортерів, зокрема, додаткові процедурні навантаження, втрата часу, додаткові витрати тощо, навіть якщо припустити, що процес ліцензування відбувається належним чином.

Порушення з боку зазначених вище країн, які є членами СОТ, полягає у встановленні всупереч положенням Угоди неперозорого та незрозумілого механізму видачі імпортерських ліцензій на певні категорії товарів. Пункт 4 статті 1 цієї Угоди встановлює наступне: «Правила й уся інформація стосовно процедур подання заявок, у тому числі прав осіб, фірм та установ на подання таких заявок, адміністративного органу (органів), до якого (яких) подаються заявки, а також перелік товарів, що підлягають ліцензуванню, повинні бути опубліковані в джерелах, про які повідомлено Комітетові з питань ліцензування імпорту СОТ, у такий спосіб, щоб уряди та учасники торгівлі мали змогу ознайомитися з ними. Якщо це є можливим, таке опублікування здійснюється за 21 день до дати набрання чинності вимогою, але в будь-якому разі не пізніше такої дати набрання чинності. Будь-який виняток, відхилення або зміна правил стосовно процедур ліцензування імпорту або переліку товарів, імпорту яких підлягає ліцензуванню, також повинні публікуватися в такий самий спосіб й у такі самі строки, які зазначено вище»³.

Варто відзначити, що інформацію про запровадження режимів ліцензування та інші нетарифні обмеження у глобальній торгівлі можна знайти за допомогою спеціального ресурсу, створеного Європейською Комісією «Access2Markets»⁴, зокрема у розділі «Торговельні бар'єри» (англ. – Trade barriers).

Цей інформаційний ресурс дозволяє європейським економічним операторам, а також іншим зацікавленим особам отримати інформацію, необхідну для торгівлі з третіми країнами, зокрема, про тарифи, податки, процедури, формальності та вимоги, правила походження товарів, експортні заходи, статистику, торговельні бар'єри та багато іншого. Він також дозволяє отримати доступ до ключової інформації, необхідної для торгівлі послугами, а також для інвестицій та закупівель у третіх країнах. За допомогою цього ресурсу можна дізнатися про торговельні угоди ЄС, можливі переваги й вигоди від них та навіть прочитати відгуки від провідних компаній, які їх застосовують.

¹ Access2Markets (2023). *Trade barriers. Nitrocellulose*

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?isSps=false&barrier_id=11361> (2023, травень, 30).

² Access2Markets (2023). *Trade barriers. Non-automatic import licences*

<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?isSps=false&barrier_id=12700> (2023, травень, 30).

³ *Угода про процедури ліцензування імпорту, 1994* (Світова Організація Торгівлі).

Офіційний сайт Верховної Ради України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_014#n7> (2023, травень, 30).

⁴ Access2Markets (2023). *Trade barriers. List of trade barriers by country*

<<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers>> (2023, травень, 30).

Отже зазначена база даних дає змогу учасникам зовнішньоекономічної діяльності ознайомлюватися з тими обмеженнями, які встановлюють інші країни щодо імпорту на їхню територію або експорту з цієї території. Така інформація життєво важлива і для українських імпортерів та експортерів, які планують укладання або укладають угоди з представниками таких країн. Разом із тим в Україні ресурсу з інформацією подібного характеру наразі немає. На сайтах Державної митної служби України, а так само Міністерства економіки України міститься інформація лише щодо тих заходів, які встановлюються та провадяться Україною, тобто на які країни (групи країн) та в яких обсягах поширюється режими ліцензування та/або квотування зовнішньоекономічних операцій. Така інформація подається лише державною мовою і у свою чергу навряд чи буде зрозумілою для іноземних економічних операторів, що суттєво знижує її користь та релевантність. Отже, вважаємо за необхідне розроблення механізму узагальнення та надання українським імпортерам та експортерам актуальної інформації про наявні торговельні бар'єри, в першу чергу ліцензування, квотування тощо, які встановлюються іншими країнами. Причому така інформація має надаватися не на окремі запити економічних операторів, а бути доступною, достовірною та актуальною.

Повертаючись до не дуже сумлінних членів СОТ з наведених вище прикладів, які зловживають своїм правом запроваджувати певні обмежувальні заходи у сфері міжнародної торгівлі, зокрема встановлюючи непрозорий режим неавтоматичного ліцензування імпорту, варто зазначити про доволі складний механізм протидії таким зловживанням. Він передбачений іншим додатком до Угоди про заснування СОТ, а саме Домовленістю про правила та процедури вирішення спорів. Як і будь-який міжнародно-правовий механізм, до якого залучені представники різних юрисдикцій, процедура вирішення спорів також не відрізняється оперативністю та гнучкістю. Однак перш ніж застосовувати цей механізм, потрібно використати більш доступні способи. Зокрема загальновідомо, що будь-який спір, незалежно від того, чи це спір між контрагентами зовнішньоекономічного договору, чи спір між державами щодо виконання положень двостороннього договору, за можливості має вирішуватися в ході консультацій чи переговорів. Так, стаття 4 Домовленості про вирішення спорів передбачає, що кожний член СОТ бере на себе зобов'язання доброзичливо ставитися до консультацій стосовно будь-яких заяв з боку іншого члена щодо заходів, які зачіпають функціонування будь-якої з охоплених угод і які вжито не території першого, і надавати для цього відповідні можливості¹. Очевидно, що суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності, який зіткнувся із недобросовісним виконанням певною державою своїх зобов'язань, не може виступати рівноправною стороною у консультаціях чи переговорах з державою. Учасниками таких комунікацій мають виступати юридично рівні суб'єкти, в даному випадку держави. Разом із тим, виникає питання, хто і яким чином повинен ініціювати цей процес?

В Європейському Союзі на законодавчому рівні це питання вирішено, зокрема, Регламентом (ЄС) 2015/1843 Європейського Парламенту та Ради від 6 жовтня 2015 року про встановлення процедур Союзу у сфері спільної комерційної політики щодо забезпечення реалізації прав Союзу відповідно до правил міжнародної торгівлі, зокрема тих, що встановлені під егідою Світової організації торгівлі, скорочено – Регламент з торговельних бар'єрів (англ. – Trade Barriers Regulation). Цим документом передбачено заходи, спрямовані на реагування на перешкоди в торгівлі, які впливають на ринок Європейського Союзу, з метою усунення шкоди, що спричиняється; реагування на перешкоди в торгівлі, які впливають на ринок третьої країни, з метою усунення негативних торговельних наслідків, що випливають із цього².

Іншими словами зазначений регламент представляє собою правовий інструмент, який надає підприємствам, галузям, асоціаціям та державам-членам ЄС право подавати скаргу до Європейської Комісії щодо торговельних бар'єрів у третіх країнах. Його механізм у спрощеному варіанті можна описати наступним чином. Належно оформлена скарга, яка відповідає встановленим критеріям для прийняття, подається одним із зазначених вище суб'єктів безпосередньо до Єврокомісії,

¹ Домовленість про правила та процедури вирішення спорів, 1994 (Світова Організація Торгівлі). Офіційний сайт Верховної Ради України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_019#Text> (2023, травень, 30).

² An official website of the European Union (2015). *Regulation (EU) 2015/1843 of the European Parliament and of the Council of 6 October 2015 laying down Union procedures in the field of the common commercial policy in order to ensure the exercise of the Union's rights under international trade rules, in particular those established under the auspices of the World Trade Organization* <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2015.272.01.0001.01.ENG&toc=OJ:L:2015:272:TOC> (2023, травень, 30).

яка розглядає її на предмет наявності та достатності доказів порушення правил міжнародної торгівлі, що призвели до негативних наслідків для торгівлі або шкоди, і приймає рішення чи потрібно вживати певних заходів щодо захисту інтересів ЄС. Якщо Єврокомісія визнає це необхідним для забезпечення дотримання правил міжнародної торгівлі та усунення заподіяної шкоди, можуть бути вжиті заходи, які включають відкриття процедури врегулювання спору. І у цьому випадку вже застосовуватимуться процедури, передбачені Домовленістю про вирішення спорів.

На жаль, подібного документу, який би чітко встановлював порядок дій для українських суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, чиї права порушено недобросовісними діями інших країн, в Україні немає. Господарський кодекс України встановлює лише наступне: «Держава здійснює захист прав та законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності за межами України згідно з нормами міжнародного права. Такий захист здійснюється через дипломатичні та консульські установи, державні торговельні представництва, які представляють інтереси України, а також в інший спосіб, визначений законом»¹. Майже продубльовано це положення і в Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність»². Виникає логічне запитання: як держава в особі вище зазначених суб'єктів дізнається, що права та законні інтереси українських суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності за межами України порушено і потребують захисту? Очевидно, відчувається гострий брак процедурних норм, які би чітко передбачали порядок звернення суб'єктів господарювання, їх об'єднань тощо до уповноважених органів як за межами України, так і на її території, в тому числі формат такого звернення, орієнтовний перелік доказів, які свідчать про наявне порушення, власне адресата такого звернення, який би мав відповідну компетенцію щодо належного реагування.

Таким органом, на наш погляд, передусім має бути Міністерство економіки України, до повноважень якого належить забезпечення в установленому порядку захисту економічних прав і законних інтересів України, її суб'єктів господарювання, проведення розслідувань стосовно встановлення фактів дискримінаційних та/або недружніх дій з боку інших держав, митних союзів чи економічних угруповань щодо законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України, нарешті, забезпечення захисту прав та інтересів України в рамках СОТ та міжнародних договорів України, зокрема під час врегулювання суперечок у торговельно-економічній сфері з питань, що належать до його компетенції³.

Розроблення та затвердження такого документу, який би кодифікував процедурні норми щодо взаємодії українських суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності з відповідним(и) державним органом(ами) на кшталт європейського Регламенту щодо торговельних бар'єрів звісно не зменшить масштаби порушень правил міжнародної торгівлі, однак структурує та універсалізує таку взаємодію. На наш погляд, чим чіткіше та зрозуміліше буде закріплено такий механізм, тим з більшою вірогідністю протидія міжнародним порушенням буде завершуватися на користь України та її суб'єктів господарювання.

References:

1. *Uhoda pro protsedury litsenzuvannia importu, 1994* (Svitova Orhanizatsiia Torhivli). [Agreement on import licensing procedures, 1994 (World Trade Organization)]. *Ofitsiynny sayt Verkhovnoyi Rady Ukrayiny* [Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_014#n7> (2023, May, 30). [in Ukrainian].
2. Access2Markets (2023). *Trade barriers. Import restriction of live bovine, semen and beef* <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=10780&sps=false> (30 May, 2023).
3. Access2Markets (2023). *Trade barriers. Import Surveillance Regime* <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?barrier_id=11226&sps=false> (2023, May, 30).

¹ *Господарський кодекс України, 2003* (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України* <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n2445>> (2023, травень, 30).

² *Закон про зовнішньоекономічну діяльність, 1991* (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України* <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#n514>> (2023, травень, 30).

³ *Постанова про питання Міністерства економіки, 2014* (Кабінет Міністрів України). *Офіційний сайт Верховної Ради України* <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-2014-%D0%BF#n10>> (2023, травень, 30).

4. Access2Markets (2023). *Trade barriers. Licencing scheme for importing tyres* <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?isSps=false&barrier_id=16143> (2023, May, 30).
5. Access2Markets (2023). *Trade barriers. Automotives: restrictive import licensing system of "Approved Permits" (APs)* <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?isSps=false&barrier_id=11843> (2023, May, 30).
6. Access2Markets (2023). *Trade barriers. Nitrocellulose* <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?isSps=false&barrier_id=11361> (2023, May, 30).
7. Access2Markets (2023). *Trade barriers. Non-automatic import licences* <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers/details?isSps=false&barrier_id=12700> (2023, May, 30).
8. *Uhoda pro protsedury litsenzuvannia importu, 1994* (Svitova orhanizatsiia torhivli) [Agreement on import licensing procedures, 1994 (World Trade Organization)]. *Ofitsiynny sayt Verkhovnoyi Rady Ukrayiny* [Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_014#n7> (2023, May, 30). [in Ukrainian].
9. Access2Markets (2023). *Trade barriers. List of trade barriers by country* <<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers>> (2023, May, 30).
10. *Domovlenist pro pravyla ta protsedury vyrishennia sporiv, 1994* (Svitova orhanizatsiia torhivli) [Understanding on rules and procedures governing the settlement of disputes, 1994 (World Trade Organization)]. *Ofitsiynny sayt Verkhovnoyi Rady Ukrayiny* [Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_019#Text> (2023, May, 30). [in Ukrainian].
11. An official website of the European Union (2015). *Regulation (EU) 2015/1843 of the European Parliament and of the Council of 6 October 2015 laying down Union procedures in the field of the common commercial policy in order to ensure the exercise of the Union's rights under international trade rules, in particular those established under the auspices of the World Trade Organization* <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2015.272.01.0001.01.ENG&toc=OJ:L:2015:272:TOC> (2023, May, 30).
12. *Hospodarskyi kodeks Ukrainy, 2003* (Verkhovna Rada Ukrainy) [Commercial Code of Ukraine, 2003 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Ofitsiynny sayt Verkhovnoyi Rady Ukrayiny* [Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine] <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n2445>> (2023, May, 30). [in Ukrainian].
13. *Zakon pro zovnishnoekonomichnu diialnist, 1991* (Verkhovna Rada Ukrainy) [Law on Foreign Economic Activity, 1991 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Ofitsiynny sayt Verkhovnoyi Rady Ukrayiny* [Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine] <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#n514>> (2023, May, 30). [in Ukrainian].
14. *Postanova pro pytannia Ministerstva ekonomiky, 2014* (Kabinet Ministriv Ukrainy) [Resolution on issues of the Ministry of Economy, 2014 (Cabinet of Ministers of Ukraine)]. *Ofitsiynny sayt Verkhovnoyi Rady Ukrayiny* [Official website of the Verkhovna Rada of Ukraine] <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-2014-%D0%BF#n10>> (2023, May, 30). [in Ukrainian].